

УДК 746.4.02

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІКИ ПЕЧВОРК В СУЧАСНОМУ ОДЯЗІ

Жидких О.Б.

Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія
Київського національного університету культури і мистецтв»

В роботі описані назви і визначені відмінні особливості прийомів виконання традиційних технік декоративно прикладного мистецтва – печворк. Проаналізовані художні особливості і прийоми виконання техніки печворк в одязі. Визначені стилі в одязі, в яких частіше застосовується клаптикова техніка. Названі сучасні дизайнери, які використовують техніку печворк в одязі. Запропоновані шляхи подальшого використання техніки печворк в одязі.

Ключові слова: печворк, техніки печворк, схема, узор, блок, квілт, деталі крою, стиль, дизайнер одягу, матеріали, конструктивні лінії, декоративні лінії, пластичні лінії, композиція.

Постановка проблеми. Одним із самих давніх видів декоративно прикладного мистецтва є техніка печворк. Ця техніка є традиційною для багатьох народів світу. В цьому виді прикладного мистецтва століттями зберігалися як традиційні технологічні прийоми виконання, так і створювалися нові технічні, художні, а також концептуальні ідеї в застосуванні цього виду творчості. В наш час цей вид мистецтва залишається актуальним, але його концептуальні ідеї постійно урізноманітнюються. Це відбувається завдяки, по перше, можливості поєднання, взаємопроникненню та синтезу технологій, ідей та художніх особливостей виконання техніки в різних

країнах і культурах. По друге, з'являються нові текстильні матеріали, інструменти, обладнання та, відповідно, нові технології їх обробки. Зараз дуже популярна ця техніка в створенні одягу різного за призначенням та стильовим рішенням. Прийоми виконання печворку, саме в одязі, є особливими, вони відрізняються від традиційних прийомів і потребують вивчення, аналізу та, можливо, класифікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В наш час вже накопичилася велика кількість різноманітних публікацій, що освітлюють історію виникнення клаптикової техніки, розповідають про основи ремесла з інструкціями, дають

рекомендації щодо підбору тканин, інструментів та прийомів виконання квілтів, панно, ковдр та інших ужиткових виробів. В деяких публікаціях є і художні рекомендації щодо композиційних рішень, вибору кольору, правил роботи з джерелом творчості. Це публікації та видання М. Максимової [5], О. Камінської [2], М. Кольської [3], І. Муханової [6], С. Ращупкіної [7], Бригитти Марини Штауб-Вахсмут [8], МакКормік Гордон Меггі [4] та багато ін. Також багато матеріалів з цієї тематики можна знайти в видавництвах різних країн світу. Так, наприклад, в Німеччині «*Burda-Patchwork*», в Сполучених Штатах Америки є щорічна серія «*GREAT AMERICAN QUILTS*» (добірка найкращих квілтів країни за кожний рік) та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Серед усього розмаїття вищезазначених джерел, майже відсутні публікації з аналізом особливостей застосування техніки печворк в одязі, як технічних так і композиційних, а також аналіз того, які традиційні техніки застосовуються в одязі, а які ні. А також малодосліджене застосування техніки печворк в різних стилях одягу.

Мета статті. Головною метою цієї статті є визначення художніх особливостей застосування техніки печворк в одязі на сучасному етапі та визначення шляхів подальшого вивчення цієї теми.

Виклад основного матеріалу. Печворк, від англ. patchwork (patch – в перекладі латочка, шматочок матеріалу, work – робота). Це вид рукоділля, в якому з клаптиків тканини зшивається виріб. Цю техніку ще називають: клаптикова техніка, клаптикова мозаїка, клаптикове шитво. Є ще один термін – квілт (англ. quilt). Так називається вже виріб, який може бути виконаний в техніці печворк, а може містити ще і елементи аплікації. До речі, аплікація – це теж робота з клаптиками тканини. Також квілт може містити вишивку та інші елементи декору, та, обов'язково, цей виріб має бути простьобаним та складатися з декількох шарів матеріалу. Традиційно це – верхній шар, саме він і виконаний в техніці печворк, другий шар – утеплювальний об'ємний матеріал та нижній шар – підкладка. Іноді і нижній шар виконують в техніці печворк. Цікаво, що одні з перших квілтів за призначення були не ковдрами не панно, а саме одягом. Це були теплі стьобані клаптеві накидки буддійських ченців – «кеса». Більш детально про історію печворка і квілта написала В. Кольська в книжці «Пэчворк и квилтинг» [3].

Техніка печворк – це не тільки технологічно з'єднані різні клаптики тканин, це художнє мистецтво зі своїми правилами будови композиції, правилами фактурних і колористичних рішень. Все різноманіття композиційних рішень техніки печворк залежить від варіантів комбінацій деталей з різних за кольором і фактурою тканин. Ці комбінації називаються узорами.

Розглянемо традиційні узори і схеми клаптикових мозаїк, їх назви і особливості виконання. Існує багато різноманітних узорів, чимало з яких є традиційними для багатьох країн. Деякі з них мають дуже поетичні назви, які можуть бути повністю однакові в різних країнах, а можуть, при однаковому виконанні, мати різні назви.

Так, узор «Павутина», як називає його І. Муханова, Бригитта Марина Штауб-Вахсмут називає його «Калейдоскоп». «Американський квадрат» І. Муханової Бригитта Марина Штауб-Вахсмут називає «Хатина з колод», а С. Ращупкіна називає його «Колодязь». «Мавпячу лапу» називають «Равлик», «Соти» називають «Анютіни глазки». І таких прикладів багато, але частіше назви більш-менш співпадають. Часто співпадають у різних авторів такі назви узорів як «Тарілка з Дрездена», «Бабусине віяло», «Млин», «Океанські хвилі», «Шахматка», «Ананас». Іноді на назву впливає кольорове рішення. Змінюється комбінація кольорів і треба змінювати назву. Завдяки різноманітним кольоровим комбінаціям і комбінаціям блоків, досягаються нові ефекти. Так, «Ізба» перетворюється в «Концентричні кольорові кола», «Полоси», «Хатину з колод», «Внутрішні дворики» тощо. Детально з ілюстраціями класифікує різновиди мозаїчних клаптикових узорів І.Ю. Муханова в книжці «Лоскутное шитье. Мозаика и аппликация, традиционные и современные узоры» [6].

Більшість узорів для клаптикової техніки будуються на поєднанні різноманітних елементів: полосу, ромбів, трикутників, квадратів, прямокутників, многокутників, округлих деталей. Але не круглих, тому що правильно побудованою схемою зборки буде тоді, коли буде максимально спрощена технологія з'єднання деталей. Існують різні прийоми з'єднання цих деталей: прискорена техніка; закріплення «втай» в ручну; на основі; хаотично (крейзі-техніка); по пластичним лініям членування; об'ємна техніка «бісквіт»; техніка «піца» та інші.

Прискорена техніка дає можливість швидко і акуратно виготовити полотно з найрізноманітнішими візерунками; закріплення «втай» – допомагає з'єднувати деталі складної форми; виконання роботи «на основі» – значно полегшує зборку елементів; при виконанні роботи в техніці «бісквіт» або «пуфики», кожен елемент композиції стає об'ємним і випуклим, завдяки заповненню елементів об'ємним матеріалом; техніка «піца» вже більш схожа на аплікацію і виконується частіше з матеріалів які не обсыпаються. Особливої уваги заслуговують техніки крейзі і техніка з'єднання по пластичним лініям. Це вільні техніки, які дозволяють виконувати зборку деталей, не дотримуючись чітких геометричних схем.

Техніка крейзі (ще її називають «латочна техніка», «божевільний квілт») – це техніка поєднання деталей різних кольорів, розмірів, форм і текстур. Іноді в одній роботі може не зустрітись двох однакових клаптиків тканини. Крейзі квілт радикально відрізняється від традиційних, геометрично правильних квілтів. В ньому можуть поєднуватись атлас і шовк, мереживо і оксамит, а також він може бути прикрашений гудзиками, стрічками, бісером і тасьмою (фото 1). Композиційні рішення крейзі квілтів можуть бути повністю хаотичними, а можуть складатися з хаотичних блоків в певному порядку («божевільний троянди». Фото 2).

Пластичні лінії членування в роботах в техніці печворк зустрічаються не часто, тому що з'єднання деталей по таким лініям досить складне. Але результат того вартий (фото 3).

Фото 1.

Фото 2.

Фото 3.

Найбільш цікавий отримуємо результат, коли з'єднання здійснюється внутрішніми швами ніж аплікацією.

За композиційним рішення роботи в техніці пачворк можуть бути як строго геометричні, з чітким і строгим порядком, так і хаотичні. Можуть бути абстрактні, з різних за формою деталей, з прямими і пластичними лініями членування. А можуть бути сюжетними з зображенням тварин, рослин, життя людей та інші (фото 3).

Сучасні художники, які використовують клаптикову техніку, розробляють нові, все більш складні мозаїчні візерунки, техніки і технологічні прийоми, ідеї і сюжети до своїх композицій, відкриваючи нові можливості цього виду декоративно-прикладного мистецтва.

Традиційно техніка пачворк асоціюється з виготовленням ковдр, панно, різноманітних інтер'єрних виробів, але зараз це один з модних напрямів, які демонструють креативність і художній смак в композиції одягу. Техніка додає одягу ефектності і виразності. Незважаючи на свою популярність, застосування техніки пачворк в одязі має свої особливості і складності. Особливості обумовлені характерними вимогами до одягу. На відміну від вимог до інтер'єрних виробів, одяг повинен бути ергономічним, відповідати антропометричним, гігієнічним та відповідним експлуатаційним вимогам.

Одяг це не площина, а об'ємна форма. Об'єм отримується різними прийомами. Частіше – конструктивними та конструктивно-декоративними лініями членування. В композиції одягу ще є і чисто декоративні лінії членування. Лінії членування в техніці пачворк теж є конструктивні (лінії швів) та декоративні (композиційні лінії). При створенні одягу з використанням прийомів техніки пачворк, треба максимально раціонально сумістити ці лінії. Проектуючи такий одяг, можна – безпосередньо на манекені муляжним методом, а іноді виконавець створює спочатку полотно з клаптиків тканини, а потім з нього викроє деталі (Тодд Олдем. Жилет [1]. Фото 4).

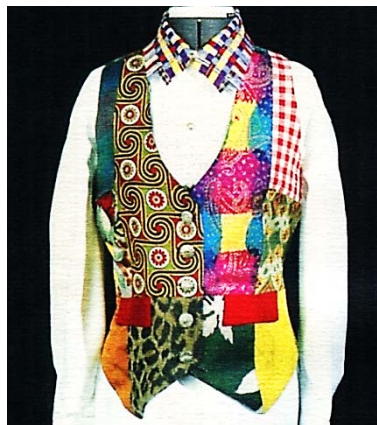

Фото 4.

В залежності від складності композиції, властивостей матеріалів та технології зборки треба обрати той чи інший спосіб. При моделюванні під час побудови конструкції, треба враховувати те як композиційні лінії будуть переходити з переду на бочок та з бочка на спинку, як буде «читатись» задум художника-модельєра. Особливо треба приділити увагу місцям виточок, тому що при закритті виточки, лінії, що проходять крізь них, викривляються. Коли пошук ліній відбувається безпосередньо на манекені, тоді краще зробити суміщення ліній конструкції одягу і композиційних ліній пачворку, але цей процес більш трудомісткий. Найлегший спосіб, коли з клаптиків робиться спочатку полотно, а потім викроється виріб, але таким способом можна створювати види одягу з мінімальною кількістю монтажних швів. Треба завжди враховувати, як обробляти монтажні шви (плечові, бокові, середні, пройми) з мінімальним потовщенням.

Враховуючи вищезазначене, очевидно що краще, але не легше, в проектуванні одягу вико-

ристовувати печворк з пластичними лініями членування. Ці лінії краще збігаються з конструктивними лініями членування одягу (фото 5).

Фото 5.

Традиційні узори і схеми печворку краще застосовувати на окремих деталях, а не вписувати їх в загальну конструкцію. Краще за все в одній моделі комбінувати і пластичні і геометричні лінії членування в залежності від творчого задуму та загальної конструкції та створювати композицію на лаконічному крої.

При проектуванні одягу, треба завжди враховувати напрям повздовжньої нитки в тканині. Якщо в квілтах, які набираються на основу, повздовжня нитка може бути розташована в різних напрямках, то в одязі тільки в одному. Це теж ускладнює процес створення одягу з клаптиків тканини.

Як і в квілтах, в одязі можуть використовуватися різні матеріали. Крім тканини це може бути шкіра, хутро трикотаж, в'язані вручну модулі. Частіше, саме матеріал визначає стиль одягу. Як правило, одяг виконаний в техніці печворк відноситься до таких стилів: бохо, кежуал, етно. Останнім часом, дуже часто можна зустріти таке визначення як «*стиль печворк в одязі*». Таким визначенням об'єднують вироби, які виконані в техніці печворк, але це не може слугувати об'єднуючим принципом. Печворк – це техніка. Тоді виходить, що можна казати: «*Стиль вишивка в одязі*», що вочевидь не вірно. Мабуть таке визначення виникло тому, що стилі «бохо», «кежуал» та «етно» мають багато спільних ознак, серед яких і можливість використання в них техніки печворк. На сучасному етапі дизайнери, в пошуках нових ідей, сміливо і креативно використовують техніку печворк в одязі і отримують чимало оригінальних ідей в різних стилях.

Багато світових будинків моди і відомих дизайнерів демонструють у своїх колекціях клаптикову техніку. Це може бути одна, дві роботи, а може і ціла колекція.

Так, *Ichiro Suzuk* – дизайнер з Японії, створює складні високотехнологічні роботи з використанням техніки печворк в чоловічому одязі. Його роботи схожі на оптичні ілюзії з 3D ефектом. В роботах застосовані, що зустрічається в одязі не часто, саме традиційні схеми: об'ємні «цеглинки» (фото 6), «шахматка» (фото 7) та «крейзі-печворк».

Фото 6.

Фото 7.

Christopher Kane – британський дизайнер, який в своїх роботах використовує техніку «крейзі». Це жіночі сукні з різнокольорових клаптиків. Різних не тільки за кольором, а і фактурою. Головним чином це синтетичні матеріали, мережива, сітки тощо (фото 8).

Фото 8.

Фото 9.

Багато речей в техніці клаптикового шиття в колекції бренду *Etro*. В роботах цього бренду поєднані однокольорові тканини та тканини з принтами. Тепла кольорова гама колекції поєднує шовк і шкіру, замшу і оксамит. В схемах з'єднання присутні прямі лінії, які за художньою образністю нагадують головоломку.

Desigual – популярна іспанська марка одягу, в якій багато речей в техніці печворк. Переважно це верхній жіночий одяг з клаптиків тканин різних за кольором і фактурою. Яскраві і веселі образи створює кольорова гама робіт. З'єднання деталей в роботах відбувається по прямих

та пластичних лініях. Роботи не містять традиційних схем з'єднання (фото 9).

Серед дизайнерів одягу дуже часто використовує традиційні схеми печворку Ксенія Дмитрієва (Росія). В її роботах часто можна зустріти такі традиційні узори як «Божевільні троянди» (фото 10).

Фото 10.

Фото 11.

Зовсім по іншому, теж з використання клаптикової техніки, виглядають роботи *Victoria Beckham*. Це ошатні елегантні чорні сукні. В них поєднані тканини чорного кольору різних фактур. Деталі крупні, з'єднані по прямих лініях (фото 11).

Британський дизайнер *Erdem Moralioglu* серед тих творців одягу, які використовують в своїх роботах традиційні узори, комбінує «соти» з квадратами (фото 12).

Фото 12.

В творчості дизайнера *Salvatore Ferragamo* є колекція жіночого ошатного одягу, яка міс-

ить сукні зі складними пластичними лініями з'єднання. Особливість суконь полягає в тому, що в художньому рішенні фасонів закладені прийоми поєднання композиційних ліній печворку з конструктивними лініями сукні (фото 5).

Зараз техніка печворку в одязі дуже популярна. Ще є багато дизайнерів і фірм, від відомих модельєрів високої моди до брендів, які орієнтовані на широку аудиторію, що використовують техніку печворку в своєму творчості. Це *Chloe, Kenzo, Dolce & Gabbana, Tommy Hilfiger, Fendi, Valentino, Saint Laurent, Benetton, Preen Bregazzi, Dries Van Noten, Jean-Charles de Castelbajac, Celine, River Island, Viktor & Rolf* та багато інших.

Молоді дизайнери, в пошуках ідей, теж створюють цікаві роботи. Пластичні лінії членування в роботах студентів ВП «МФ КНУКіМ» (фото 13, фото 14).

Фото 13.

Фото 14.

Висновки і пропозиції. Декоративно-прикладне мистецтво клаптикової техніки в наш час продовжує своє життя в різноманітних виробках, зокрема в одязі. Техніка самобуття і оригінальна. Багато чинників професійної майстерності творців одягу розвивається при виконанні техніки печворку.

В статті проаналізовані особливості застосування техніки печворку в сучасному одязі, проведений

аналіз прийомів створення одягу в техніці пєчворк, досліджене застосування техніки пєчворк в різних стилях одягу. Особливості застосування

її в одязі потребують більш детального аналізу з метою створення практикумів та навчальних посібників з обробки одягу в техніці пєчворк.

Список літератури:

1. Борисова Е. Секреты дизайна модной одежды: высокая мода модельеров международного класса / Е. Борисова. – М.: Внешсигма, 2000. – 128 с., ил.
2. Каминская Е.А. Лоскутное шитье: самоучитель для начинающих / Е.А. Каминская. – Ростов-на-Дону: Владис, 2011. – 256 с., ил.
3. Кольская М.А. Пэчворк и квиллинг / М.А. Кольская – Харьков: Фолио, 2012. – 217 с., ил.
4. МакКормик Г.М. Лоскутное шитье: мотивы, узоры, техники. Как повысить свое мастерство / Гордон Мэгги МакКормик; перевод с англ. Т.Л. Черезовой – М.: Ниола 21-й век, 2001. – 128 с., ил.
5. Максимова М. Мозаика лоскутных узоров / М. Максимова – М.: Эксмо, 2014. – 64 с., ил.
6. Муханова И.Ю. Лоскутное шитье. Мозаика и аппликация, традиционные и современные узоры / И.Ю. Муханова. – М.: Мич, 1998. – 156 с.
7. Ращупкина С.Ю. Лоскутное шитье и аппликация / С.Ю. Ращупкина. – М.: Рипол классик, 2011. – 256 с., ил.
8. Штауб-Вахсмут Б.М. Пэчворк и квилт. Лоскутное шитье / Бригитта Марина Штауб-Вахсмут; перевод с нем. Л. Цикаловой. – М.: Профиздат, 2011. – 80 с., ил.

Жидких Е.Б.

Обособленное подразделение «Николаевский филиал
Киевского национального университета культуры и искусств»

ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНИКИ ПЭЧВОРК В СОВРЕМЕННОЙ ОДЕЖДЕ

Аннотация

В статье описаны названия и определены отличительные особенности приемов выполнения традиционных техник декоративно прикладного искусства – пэчворк. Проанализированы художественные особенности и приемы выполнения техники пэчворк в одежде. Определены стили в одежде, в которых чаще применяется лоскутная техника. Названы современные дизайнеры, использующие технику пэчворк в одежде. Предложены пути дальнейшего использования техники пэчворк в одежде.

Ключевые слова: пэчворк, техники пэчворк, схема, узор, блок, квилт, детали кроя, стиль, дизайнер одежды, материалы, конструктивные линии, декоративные линии, пластические линии, композиция.

Zhydkykh O.B.

Separated Subdivision «The Mykolaiv Branch
of the Kyiv National University of Culture and Arts»

ARTISTIC FEATURES OF PATCHWORK TECHNIQUE APPLICATION IN MODERN CLOTHING

Summary

The article defines the names and outlines the distinctive features of the techniques of performing traditional techniques of decorative applied art – patchwork. The artistic peculiarities and methods of performing the technique of patchwork in clothes are analysed. The styles in clothes, in which the patchwork technique is more often used, are defined. Modern designers using the technique of patchwork in clothes are named. The ways of using the technique of patchwork in clothing are suggested.

Keywords: patchwork, patchwork technique, pattern, design, block, quilt, cutting details, style, fashion designer, materials, design lines, decorative lines, plastic lines, composition.